

Helsedirektoratet
postboks 220, Skøyen
0213 OSLO

v/ Kristine Misvær Stenbeck

Vår ref:
22/00558-2

Saksbehandler:
Hilde Silkoset

Dato:
28. september 2022

innspill på ekstern høring - Utvidelse av Pakkeforløp i barnevern for kartlegging og utredning av psykisk helse og rus hos barn og unge med somatisk helse og seksuell helse og tannhelse

Barneombudet viser til Helsedirektoratets invitasjon til ekstern høring om utvidelse av Pakkeforløp barnevern med kartlegging av somatisk helse, seksuell helse og tannhelse. Vi takker for muligheten til å komme med innspill. Vi er kjent med vedlagte questback for tilbakemeldinger, men da vårt innspill hovedsakelig er gjennomgående for hele pakkeforløpet, velger vi å svare i et brev.

Barneombudet ønsker en utvidelse av helsekartlegging i pakkeforløp barnevern velkommen. Å inkludere somatisk helse, seksuell helse og tannhelse gir en mer helhetlig helsekartlegging for barn og unge i barnevernet, og større mulighet for å få kunne fange opp og ivareta barnets eventuelle helseutfordringer. Dette vi bidra til å gi en bedre oversikt over barnets helsestatus.

[Barnekonvensjonen bør være gjennomgående synlig i pakkeforløpet](#)

Barneombudets rolle og mandat er å følge med på at barns interesser blir ivaretatt i lovgivningen og at Norge overholder FNs barnekonvensjon. Vi ønsker derfor å løfte frem at barns rettigheter i barnekonvensjonen må synliggjøres gjennomgående i hele pakkeforløpet.

FNs barnekonvensjon pålegger staten en plikt til å oppfylle, respektere og beskytte barns rettigheter. En viktig del av dette er å sikre at konsekvenser for barns rettigheter er kartlagt og vurdert før beslutninger fattes. Grunnloven § 104 og barnekonvensjonen artikkel 3 slår fast at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn ved alle handlinger som berører barn, og at barn har rett til å bli hørt i saker som gjelder dem selv. Barneombudet mener barnekonvensjonens artikkel 3 bør synliggjøres som et grunnleggende prinsipp i hele pakkeforløpet. Barnets beste kan ikke vurderes uten å innhente barns stemmer. Vi går nærmere inn på dette under.

[Pakkeforløpet bør bidra til å sikre forsvarlig høring av barn og reell medvirkning](#)

I tillegg til kartlegging av helsetilstanden, bør pakkeforløpet bidra til økt brukermedvirkning. Brukermedvirkning er en lovfestet rettighet som også bidrar til mer effektiv behandling. Vi er glade for å se at pakkeforløp barnevern beskriver hvordan barn skal involveres og lyttes til både verbalt og non-verbalt, og hjelperens ansvar for å ivareta dette knyttet opp mot

Torggata 2-4,
0181 Oslo

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo

praktisk handling, dialog og lovverk. Det inkluderer hva en skal informere om, at informasjonen skal tilpasses barnets individuelle forutsetninger, og at hjelperen sikrer seg at informasjonen er forstått. Dette er grunnleggende for at barnet skal kunne gjøre seg opp en mening og deretter kunne uttrykke sine synspunkter.

For å ivareta barn og unges rett til å bli hørt, må en utforske om det ønskes å bli hørt direkte (som hovedprinsipp) eller indirekte, og om det har behov for særskilt tilrettelegging, hvor og med hvem. At barn og unge fritt får formidlet sine synspunkter på en ivaretagende måte har egenverdi for barnet selv, samtidig som det gir verdifull informasjon til hjelperne. Vi støtter beskrivelsen av at den som skal snakke med barnet må tenke hvordan en selv kommuniserer, blant annet gjennom hvilke ord og begreper man bruker og hvor samtalen skal foregå.

En utfordring når det gjelder samtaler med barn er at de kan gi rom for stor grad av subjektiv tolkning hos den som snakker med barnet, for eksempel på grunn av barnets alder, språkferdigheter eller kognitive utvikling. Barneombudet savner en beskrivelse av at den som snakker med barnet må ha kunnskap om barns kommunikative evner på ulike utviklingstrinn og hva som fremmer og hemmer kommunikasjon med barn i sårbare situasjoner. Det bør også tydeliggjøres at det skal benyttes intervjueteknikker som ikke er førende. Vi vil fremheve at det er viktig at den som snakker med barnet må spørre barnet dersom en opplever noe som uklart. Intervjueren må tilstrebe å få høre barnets egne ord og meninger fremfor å tolke på egenhånd. Dersom ikke- verbale uttrykk må legges til grunn, må de som har snakket med barnet tydeliggjøre bakgrunnen for sine tolkninger. Alternative tolkninger må gjøres skriftlig.

Barneombudet anbefaler at barns involvering også knyttes opp mot barnekonvensjonens artikkel 12; barns rett til medvirkning og artikkel 17; barns rett til informasjon. Dette vil tydeliggjøre at hjelperen har en lovmessig plikt gjennom barnekonvensjonen til å lytte til, og respektere barns meninger, og rett på å få informasjon ut fra alder og modenhet.

Barnekomiteen har i generell kommentar til artikkel 12 uttalt:

(...) «Artikkel 12 nr. 1 slår fast at partene «skal garantere» barnets rett til fritt å gi uttrykk for sine synspunkter. «Skal garantere» er en spesielt kraftfull juridisk term som ikke etterlater noe rom for skjønn fra partenes side. Partene er derfor strengt forpliktet til å treffe egnede tiltak for å gjennomføre denne retten fullt ut for alle barn». Under i utdypes dette nærmere (...) «Fritt» betyr at barnet kan gi uttrykk for sine synspunkter uten press, og selv velge om han/hun vil benytte seg av retten til å bli hørt. «Fritt» betyr også at barnet ikke skal manipuleres eller utsettes for utilbørlig påvirkning eller press. «Fritt» er videre i sin natur knyttet til barnets « eget » perspektiv: barnet har rett til å gi uttrykk for sine egne synspunkter, og ikke synspunktene til andreⁱⁱ.

I rapporten vår «Å eie sin egen historie» -om samarbeid mellom tjenesterⁱⁱⁱ, har vi sammen med en ekspertgruppe av ungdom samlet gode råd til hva hjelperne som jobber i tjenestene kan gjøre for å skape godt samarbeid og god medvirkning. Vi foreslår at disse rådene lenkes til i pakkeforløpet:

- Gi barnet all relevant informasjon, slik at barnet kan danne seg en oppfatning
- Respektere barnets synspunkter, beskrive dem og vise hvordan de er vektlagt i vurderinger

- Gi barnet rom til å løfte fram problemstillinger som han/hun er opptatt av
- Sikre trygge omgivelser og relasjoner så barnet kan uttrykke seg fritt
- Ha ansatte som er opplært og trent i å innhente og vurdere barns synspunkter
- Behandle informasjon fra barnet på en måte som ivaretar barnets trygghet, integritet og verdighet og hindre at opplysninger kommer på avveie på måter som kan være til skade for barnet

Tilbud om samtaler alene

Under aktiviteten *Involvering av barn*, punkt *forberedelser*, står det at «barnet får mulighet til å ta med seg en tillitsperson inn i samtalen» og at ... «Hvis det er flere som deltar i samtalen, involver barnet i hvordan sensitiv informasjon blir lagt frem». Barneombudet ønsker i tillegg en presisering her og videre i de påfølgende aktivitetene i pakkeforløpet av at barn og unge også bør få tilbud om å snakke med hjelperne alene uten foreldre eller andre foresatte til stede for å oppfylle barnekonvensjonens artikkel 16 om barns rett til privatliv. Fra 16 års alder er dette også hjemlet i Pasient- og brukerrettighetsloven, men barn og ungdom mellom 12 og 16 år, har rett til at informasjon ikke gis til foresatte når de av grunner som bør respekteres, ikke ønsker det^{iv}.

Indikatorer for vurdering om å starte pakkeforløp bør beskrives

Barneombudet savner også en redegjørelse for hvilke indikatorer barnevernet legger til grunn når en vurdering om å starte pakkeforløp gjøres. Under aktivitet *Vurdering* og punkt *beskrivelse av aktivitet*, står det at «Barnevernstjenesten innhenter ved behov informasjon om barnet og barnets helse fra fastlege, tannhelsetjeneste, helsestasjon- og skolehelsetjenesten og/eller spesialisthelsetjenesten». Det er videre beskrevet utfordringer knyttet til å identifisere behov for fysisk og psykisk helsehjelp for sårbare og utsatte barn og hvilke tegn en må se etter. Det bør presiseres at den eller de som skal vurdere oppstart av pakkeforløp må ha god kunnskap om hvordan sårbare og utsatte barns symptomer på uhelse kan ytre seg.

Det må sikres godt samarbeid mellom barnevernet og helsetjenesten

FNs barnekomité har understreket at samarbeid mellom ulike sektorer er en forutsetning å sikre barns rettigheter. Barn og ungdom vi har snakket med har opplevd at mangel på samarbeid har ført til at de ikke har fått oppfylt sine rettigheter etter barnekonvensjonen på for eksempel rett til helsehjelp^v. Pakkeforløpet bør derfor sikre at barnevernstjenesten og helsetjenesten er samkjørte og rigget for at en helsekartlegging lar seg gjennomføre praktisk og på best mulig måte for barnet.

Ungdomsekspertgruppen i den tidligere nevnte rapporten vår om samarbeid mellom tjenester^{vi}, kom også med anbefalinger til samarbeid på tvers av tjenestene. Vi foreslår at disse rådene lenkes til i pakkeforløpet:

- Barn må få rett til å medvirke i hvordan informasjon blir delt i saken sin
- Ungdom som er gamle nok, må få rett til å samtykke til at informasjon som hjelperne har taushetsplikt om skal deles. Fordi alle ungdommer er forskjellige kan loven gjøre unntak hvis det ikke er til barnets beste.
- Myndighetene må lage et system for deling av informasjon og kommunikasjon mellom hjelperne og barnet
- Barn og unge som trenger hjelp fra mer enn en tjeneste må få rett til en ungdomshjelper hvis de ønsker det

Torggata 2-4,
0181 Oslo

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo

- Myndighetene må tilby hjelperne en verktøykasse om godt samarbeid og barn og unges medvirkning i samarbeidet. Ekspertgruppens råd må bli en del av verktøyet

Tjenestenes forståelse av taushetsplikten

Barn og unge vi har snakket med har opplevd utfordringer med tjenestenes taushetsplikt og deling av informasjon. De ønsket at hjelperne skal snakke sammen om hjelpen de skal gi og være bevisste på hva de deler. De ønsket å få informasjon om hva som blir delt med hvem slik at de opplever trygghet rundt informasjonsutvekslingen^{vii}.

Barneombudet erfarer at barnevernet til tider har en svært restriktiv praktisering av dagens bestemmelse i barnevernloven paragraf 6-7 tredje ledd ved deling av opplysninger til andre offentlige instanser. Dette kan vanskeliggjøre samarbeid mellom tjenestene.

Vår oppfatning er at deling av opplysninger i mange tilfeller vil være nødvendig for at hjelpetjenestene skal utføre sin jobb på best mulig måte^{viii}. Når tjenestene skal vurdere om vilkårene for å dele opplysninger er til stede, må også hensynet til barnets beste være en del av vurderingen. Vi mener dette følger av barnekonvensjonen artikkel 3 og Grunnloven § 104.

Vi er videre kjent med at hjelpetjenestene kan ha utfordringer knyttet til forståelsen av taushetspliktreglene slik at de kan oppfattes som et hinder for å dele informasjon. Det kan skyldes at reglene tolkes for strengt, at tjenestene ikke kjenner godt nok til delingsadgangen, reglene kan være vanskelige, og det kan i mange tilfeller lett misforstås hva de åpner for^{ix}. Vi mener derfor at det må være en forutsetning at tjenester som skal samarbeide i pakkeforløpet har god forståelse av lovverket knyttet til taushetspliktsreglene og informasjonsdeling slik at de ikke blir til hinder for helsekartleggingen.

Med vennlig hilsen

Camilla Kayed
fagsjef

Hilde Silkoset
seniorrådgiver

Brevet er godkjent elektronisk og har derfor ingen signatur.

ⁱ [0943699 \(regjeringen.no\)](https://www.regjeringen.no)

ⁱⁱ [ibid](#)

ⁱⁱⁱ [Rapport fra ekspertgruppe: Å eie sin egen historie – Barneombudet](#)

^{iv} [Lov om pasient- og brukerrettigheter \(pasient- og brukerrettighetsloven\) - Lovdata](#)

^v [Rapport fra ekspertgruppe: Å eie sin egen historie – Barneombudet](#)

^{vi} [ibid](#)

---

vii [ibid](#)

viii [Høringssvar om utvidet adgang til informasjonsdeling – Barneombudet](#)

ix [ibid](#)